NORAKSTS
Lieta Nr.A420592910
Lietvedības Nr.A02553-12/13

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā, 2012.gada 25.janvārī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis O.Priedītis,

rakstveida procesā izskatot administratīvo lietu Nr.A420592910 *L.J.* pieteikumā par Gailīšu pagasta padomes faktisko rīcību, mantisko zaudējumu Ls 840,60 apmērā, personiskā kaitējuma Ls 5000 apmērā un morālā kaitējuma Ls 3000 apmērā atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2010.gada 10.februārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts *L.J.* (turpmāk arī – pieteicēja) pieteikums un ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2010.gada 30.marta lēmumu pieteicējas pieteikums pieņemts un ierosināta administratīvā lieta Nr.A420592910 par Gailīšu pagasta padomes (tās tiesību un saistību pārņēmēja ir Bauskas novada dome, turpmāk – atbildētājs vai Pašvaldība) faktisko rīcību, mantisko zaudējumu Ls 840,60 apmērā, personiskā kaitējuma Ls 5000 apmērā un morālā kaitējuma Ls 3000 apmērā atlīdzināšanu.

[2] No lietas materiāliem izriet, ka 2008.gada 19.jūlijā, izmantojot tūrisma aģentūras SIA ,,Fortuna Travel" pakalpojumus, pieteicēja devās grupas ekskursijā ,,Garšīgais un skaistais Zemgalē" ar autobusu. Ekskursijas plānotais laiks no plkst.9.00 (izbraukšana no Rīgas) līdz plkst.21.00 (atgriešanās Rīgā). Uz Rīgas — Bauskas šosejas netālu no Bauskas aptuveni ap plkst.13.00 autobuss tika pasviests uz augšu. Ņemot vērā, ka pieteicējas sēdvieta atradās uz autobusa aizmugurējā sēdekļa, trieciens bija tik stiprs, ka tā rezultātā pieteicēja nokrita autobusa ejā uz muguras un salauza mugurkaulu.

Bauskas rajona slimnīcas neatliekamās medicīniskās palīdzības brigāde nogādāja pieteicēju Bauskas rajona slimnīcā, kur pavadīja 3 dienas. Pēc tam pieteicēju pārveda uz Paula Stradiņa klīnisko universitātes slimnīcu, kur atradās laika posmā no 2008.gada 21.jūlija līdz 2008.gada 1.augustam un kur man veica operāciju. Slimības vēsturē norādīta diagnoze — mugurkaula L2 sprādzienveida nestabils lūzums.

Par iepriekšminēto ceļu satiksmes negadījumu 2008.gada 22.augustā Bauskas rajona policijas pārvaldē ir uzsākts kriminālprocess Nr.11120087008. Valsts policijas Zemgales reģiona pārvaldes Bauskas iecirkņa Kriminālpolicijas nodaļas inspektores 2009.gada 8.decembra lēmumā par kriminālprocesa izbeigšanu ir norādīts, ka no kriminālprocesa materiāliem

izriet, ka 2008.gada 27.augustā tika apsekots ātrumvalnis, kas izbūvēts Bauskas rajonā, Gailīšu pagastā, apdzīvotā vietā „Uzvara", (kas apzīmēta ar ceļa zīmi Nr.518) Skolas ielā, un konstatēts, ka izbūvētais ceļa ātrumvalnis neatbilst „Ceļa ātrumvaļņi" LVS-99:1998 (2.2. un 5.2.2.1.prasībām), jo ātrumvalnis nebija apgaismots ar signālstabiņiem (ar dzelteniem atstarotājiem) 917. un 918., ir nodilis - nav redzams horizontālais apzīmējums 933. Ātrumvaļņa ierīkošana nav saskaņota Latvijas Valsts Ceļi Centra reģiona Bauskas nodaļā. Līdz ar to cietušajai personai - *L.J.* ir tiesības griezties tiesā, civiltiesiskā kārtā, materiālā kaitējuma piedziņai no atbildīgajām personām, proti, no Gailīšu pagasta padomes.

VAS „Latvijas Valsts Celi" apstiprināja faktu, ka ceļa ātrumvaļņa Bauskas rajonā, Gailīšu pagastā, apdzīvotā vietā „Uzvara", projekts nav saskaņots VAS „Latvijas valsts ceļi" Centra reģiona Bauskas nodaļā.

[3] 2010.gada 10.februārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums, kurš pamatots uz sekojošiem apsvērumiem.

[3.1] Pieteicējas zaudējumus sastāda mantiskie zaudējumi Ls 840,60 apmērā, zaudējumi par personisko kaitējumu Ls 5000 apmērā (kompensācija par kaitējumu, kas nodarīts pieteicējas veselībai, personiskajai neaizskaramībai un fiziskajai integritātei (stipro sāpju izjūtas viena gada laika garumā)) un zaudējumi par morālo kaitējumu Ls 3000 apmērā (pieteicējas ciešanas, bailes, iekšēji pārdzīvojumi sakarā ar negadījumu, kā arī pazemojums, saskaroties ar Gailīšu pagasta pašvaldības amatpersonu vienaldzību, nekompetenci un pat nepatiesas informācijas sniegšanu).

[3.2] Ja Gailīšu pagasta padome būtu izbūvējusi attiecīgo ātrumvalni atbilstoši valsts standarta „Ceļa ātrumvaļņi" LVS-99:1998 2.2. un 5.2.2.1.apakšpunkta prasībām, būtu saskaņojusi tā ierīkošanu VAS „Latvijas Valsts Ceļi", tad nenotiktu ceļu satiksmes negadījums, kurā pieteicēja ir cietusi.

[3.3] 2009.gada 6.maijā pieteicēja saņēma atbildes vēstuli no atbildētāja, kurā ir apgalvots, ka iepriekšminētais ātrumvalnis ir izveidots, pamatojoties uz LVS 99:1998 standartu „Ceļa ātrumvaļņi". Šī vēstule nebija noformēta kā iestādes lēmums par zaudējuma atlīdzinājumu, tāpēc saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 74.panta otro daļu pieteicēja paziņoja atbildētājam savas šaubas par administratīvā akta spēkā esamību, jo, pirmkārt, to ir izdevusi iestāde, kurai konkrētā administratīvā akta izdošana nav piekritīga. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 19.pantu pieteicējas iesniegums par zaudējuma atlīdzinājumu vajadzēja izskatīt un pieņemt lēmumu Gailīšu pagasta padomei, nevis padomes priekšsēdētājam. Otrkārt, rakstveidā izdotajā adresātam nelabvēlīgajā administratīvajā aktā nebija piemēroto tiesību normu uzskaitījuma.

[4] Atbildētājas – Bauskas novada pašvaldības, pusē pieaicinātās iestādes – Bauskas novada dome, tiesā iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteicējas pieteikums ir nepamatots un noraidāms, pamatojoties uz sekojošiem apsvērumiem.

[4.1] Atgadījuma brīdī spēkā bija Ministru kabineta 2003.gada 26.augusta noteikumi Nr.477 ,,Ceļu satiksmes negadījumu, tajos cietušo un bojā gājušo personu reģistrācijas un uzskaites noteikumi". Noteikumi noteica ceļu satiksmes negadījumu veidus, personu loku, kuras uzskatāmas par cietušām un bojā gājušām ceļu satiksmes negadījumos, kā arī ceļu satiksmes negadījumu reģistrēšanas un uzskaites, reģistrējamo ziņu saņemšanas un izsniegšanas kārtību un apjomu.

Šo noteikumu 8.punktā paredzēts, ka negadījuma faktu apstiprina ceļu satiksmes negadījuma vietas apskates protokols vai protokols par administratīvo pārkāpumu.

Savukārt noteikumu 11.punktā noteikts, ka atbildīgā policijas amatpersona ziņas par negadījumu un tajā cietušajām personām vienas darbdienas laikā pēc negadījuma fiksēšanas reģistrē Ceļu policijas reģistrā.

Noteikumu 12.punktā norādīts, kādas ziņas ir reģistrējamas par negadījumu un tajā cietušajām personām.

Administratīvās lietas materiālos nav ziņu par to, ka konkrētajā atgadījumā transportlīdzekļa vadītājs ir rīkojies atbilstoši iepriekš minētajiem normatīvajiem aktiem. Līdz ar to nav tiešu pierādījumu tam, ka atgadījums ir noticis pieteicējas norādītajā laikā, vietā un apstākļos.

[4.2] Pretrunīgas ziņas satur pašas pieteicējas sniegtās ziņas. *L.J.* pieteikumā norāda, ka, izmantojot tūrisma aģentūras SIA ,,Fortuna Travel" pakalpojumus, devusies ekskursijā ar autobusu. Uz Rīgas - Bauskas šosejas netālu no Bauskas aptuveni ap plkst.13.30 autobuss ticis pasviests uz augšu. Norāda, ka viņas sēdvieta atradās uz autobusa aizmugurēja sēdekļa, bijis stiprs trieciens, kā rezultātā nokritusi autobusa ejā uz muguras un salauzusi mugurkaulu. Savukārt, lēmumā ,,Par kriminālprocesa Nr.111120087008 izbeigšanu" (turpmāk – Lēmums) viņa kā lieciniece liecina, ka autobusa ejā nokritusi četrrāpus, nevis uz muguras.

Rīgas — Bauskas šosejas tiešā tuvumā pie pašas Bauskas, nogriežoties pa labi uz Mežotnes ceļa, atrodas Mašīnu muzejs. Gailīšu pagastā ciemā ,,Uzvara" atrodas Lauksaimniecības mašīnu muzejs un tas nebūt neatrodas uz šosejas Rīga - Bauska. Turklāt, Uzvaras ciema teritorijā Lauksaimniecības mašīnu muzeja tuvumā netālu viens no otra atrodas 3 izbūvēti ātrumu ierobežojošie sliekšņi. Administratīvajā lietā esošajos materiālos sliekšņa atrašanās vietu piemin tikai liecinieki *V.V.* un *A.B.*, norādot, ka 2004.gada pavasarī izbūvēts ātrumvalnis Skolas ielā.

[4.3] Lēmumā minēts, ka atgadījuma vietā uz ceļa atradusies lauksaimniecības tehnika, kas it kā aizsegusi ceļa zīmi ,,Nelīdzens ceļš (slieksnis)". Šis fakts nav apstiprināts ar vietas apskates protokolu, bet tikai un vienīgi ar transportlīdzekļa - autobusa SANOS S-315 (turpmāk - Autobuss) vadītāja *J.K.* kā aizdomās turamās personas liecību kriminālprocesa ietvaros.

[4.4] Bauskas novada dome, iepazīstoties ar Lēmuma saturu, konstatēja vairākas pretrunas un neskaidrības, kas liek pamatoti apšaubīt pieteicējas norādītos atgadījuma apstākļus. Autobusa vadītājs liecina, ka ceļš uz brauciena galamērķi — Automašīnu muzeju viņam neesot bijis zināms, tāpēc uzmanīgi skatījies uz ceļu un norādījuma zīmēm. Braucot pa ceļu, kas ved uz muzeju, Autobusa ātrums bijis 40 km/h. Viņš redzējis zīmi ,,Bērni", taču šai ceļa zīmei pēc neliela attāluma sekojošo ceļa zīmi ,,Nelīdzens ceļš (slieksnis)" nav varējis pamanīt, jo to aizsegusi kaut kāda lauksaimniecības tehnika. Citviet Lēmumā ceļa zīmi aizsegušā kaut kāda lauksaimniecības tehnika nosaukta arī par smago automobili. Ja Autobusa vadītājs *J.K.* uzreiz pēc atgadījuma būtu rīkojies atbilstoši Ceļu satiksmes likuma 27.panta otrajai daļai, kā arī Ceļu satiksmes noteikumu 50.punktā noteiktajā kārtībai, tad šādas neskaidrības nerastos, jo atgadījuma apstākli un citas ziņas tiktu noteiktā kārtībā dokumentāri fiksētas, tajā skaitā arī tas - vai uz šī ceļa atradās vēl kāds cits transportlīdzeklis. Protokolā būtu fiksēts arī tas, kāda tieši tehnika atradās uz ceļa un vai tā tiešām aizsedza ceļa zīmi ,,Nelīdzens ceļš (slieksnis)".

J.K., neievērojot Ceļu satiksmes likuma un Ceļu satiksmes noteikumu prasības, pēc notikušā atgadījuma turpināja ceļu un aizveda pasažierus līdz ,,Automašīnu muzejam" un tikai, braucot atceļā *J.K.* apturējis Autobusu vietā, kur tas ticis pamests uz augšu, veicis vietas apskati un redzējis, ka uz ceļa braucamās daļas atrodas izcilnis (slieksnis).

[4.5] Pieļaujot to, ka uz ceļa varēja atrasties kaut kāda lauksaimniecības tehnika/smagais automobilis, ātrums ar kādu Autobuss varēja šķērsot slieksni (ātrumvalni) nekādā gadījumā nevarēja pārsniegt 5-15 km/h, jo šī kaut kāda lauksaimniecības tehnika/smagais automobilis *J.K.* vadītajam Autobusam bija jāapbrauc, un, ņemot vērā konkrētā ceļa platumu, kā arī Autobusa gabarītus, viņam apbraukšanas vietā būtu jāsamazina braukšanas ātrums līdz minimālajam vai pat jāapstājas. Pēc šādi veikta manevra izpildīšanas atlikušajā ceļa posmā līdz ātrumu ierobežojošajam slieksnim ar pasažieriem pārpildītam Autobusam nav iespējams attīstīt ātrumu lielāku par 15 km/h.

[4.6] Šaubas par *L.J.* un *J.K.* norādītajiem atgadījuma apstākļiem rada Lēmumā minētais saistībā ar *L.J.* noteiktās tiesu medicīniskās ekspertīzes rezultātiem - secināts, ka miesas bojājumi varēja rasties 2008.gada 19.jūlijā cietu, trulu priekšmetu iedarbības rezultātā, iespējams, norādītajos apstākļos. Tāpat saņemtajos medicīniskajos dokumentos nav datu par to, ka cietusī, saņemot pirmo medicīnisko palīdzību, būtu bijusi alkohola reibumā. Minētie secinājumi rada pamatu bažām, ka iespējams, - atgadījums nemaz nav noticis norādītajā laikā, vietā un apstākļos, ka *L.J.*, iespējams, pārkāpjot pasažieriem noteiktos pienākumus, nemaz nav sēdējusi Autobusa aizmugurējā sēdeklī, bet gan stāvējusi Autobusa ejā un atsitusies pret Autobusa sēdekli, tā malu vai kādu citu cietu, trulu priekšmetu.

Zīmīgi ir arī tas, ka *L.J.* nokritusi četrāpus. Pēc fizikas likumiem, - pasažieris, kurš sēž, uz priekšu parasti krīt straujas bremzēšanas gadījumos, vai arī, gūstot traumu un saļimstot.

[4.7] Kriminālprocesa ietvaros ir noskaidrots, ka Gailīšu pagasta padome, ierīkojot ātrumu ierobežojošo slieksni, nav saskaņojusi šīs darbības valsts a/s ,,Latvijas Valsts ceļi" Centra reģiona Bauskas nodaļā. Neraugoties uz minēto, ātrumu ierobežojošā sliekšņa izbūvē Gailīšu pagasta padome ir ievērojusi Latvijas Valsts standarta prasības attiecībā uz šā sliekšņa izbūvi, kā arī attiecīgo ceļa zīmju uzstādīšanu, izņemot signālstabiņu uzstādīšanu ceļa labajā pusē. Ir jāatzīst, ka šie ar atstarojošiem elementiem aprīkotie signālstabiņi kalpo, lai transportlīdzekļu vadītājus brīdinātu par viņu ceļā esošu ātrumu ierobežojošu slieksni diennakts tumšajā laikā, tāpat arī sliekšņa apgaismojums, kas ierīkojams uz ielas, ir nepieciešams, lai autovadītāji diennakts tumšajā laikā pamanītu ierīkoto slieksni.

Apgaismojuma nepilnībām konkrētajā gadījumā nav izšķirošas nozīmes, jo noprotams, ka atgadījums ir noticis gaišā diennakts laikā labas redzamības apstākļos.

[4.8] Lai gan ātrumu ierobežojošā sliekšņa izbūvē pilnībā nav ievērota normatīvajos aktos noteiktā kārtība - ierīkošana nav saskaņota a/s ,,Latvijas Valsts ceļi", tomēr šī neveiktā darbība nav izraisījusi tās negatīvās sekas, kas iestājušās pieteicējai - līdz ar to nav konstatējama Atlīdzināšanas likuma 6.panta minēta cēloņsakarība, proti - nepastāv tieša cēloņsakarība - objektīva saikne starp Gailīšu pagasta padomes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, minētā rīcība nav radījusī un noteikusi šo seku iestāšanos un nav galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas. Minētā panta otrā daļa noteic arī, ka cēloņsakarība nepastāv, kad tāds pat zaudējums būtu radies arī tad, ja iestāde būtu rīkojusies tiesiski. Tātad, pat, ja Gailīšu pagasta padome būtu saskaņojusi ātrumu ierobežojošā sliekšņa izbūvi a/s ,,Latvijas Valsts ceļi", sekas būtu tādas pašas.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2011.gada 2.jūnija lēmumu nolemts izbeigt tiesvedību lietā, kas ierosināta pēc *L.J.* pieteikuma par Gailīšu pagasta padomes faktisko rīcību, mantiskā kaitējuma Ls 840,60 apmērā, personiskā kaitējuma Ls 5000 apmērā un morālā kaitējuma Ls 3000 apmērā atlīdzināšanu.

[6] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 8.septembra lēmumu nolemts:

1) apmierināt *L.J.* blakus sūdzību.

2) Atcelt Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 2.jūnija lēmumu un nosūtīt administratīvo lietu Administratīvajai rajona tiesai izskatīšanai pēc būtības.

Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 8.septembra lēmumā norādīts sekojošais.

[6.1] Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pamatoti konstatēja, ka Gailīšu pagasta padomes rīcība atbilst visām faktiskās rīcības pazīmēm (*šā lēmuma 3.1.punkts*), taču nepamatoti secināja, ka šo faktisko rīcību var pārsūdzēt tikai tās *adresāts*.

[6.2] Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmā daļa citastarp noteic, ka faktiskā rīcība ir iestādes rīcība, ja privātpersonai šīs rīcības rezultātā ir radies vai var rasties personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Līdzīgu secinājumu ir norādījusi arī pirmās instances tiesa (*šā lēmuma 3.1.punkts*), proti, viena no faktiskās rīcības pazīmēm ir apstāklis, ka faktiskās sekas tiek radītas individuāli noteiktai personai, ja šī rīcība rada personai tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu (*sal. Senāta 2010.gada 11.maija lēmuma lietā SKA-406/2010 7.punktu*).

Līdz ar to apgabaltiesa konstatē, ka likums neprasa noteikt faktiskās rīcības adresātu, tieši pretēji, likums par kritēriju nosaka faktisku seku *radīšanu* individuāli noteiktai personai, kas šajā gadījumā ir pieteicēja (*sal. Senāta 2008.gada 18.februāra lēmuma lietā Nr.SKA-97 13.punktu, Senāta 2005.gada 9.augusta lēmuma lietā Nr.SKA-342 10.punktu, Senāta 2005.gada 15.marta lēmuma lietā Nr.SKA-148 12.punktu*).

Tiesību literatūrā kā piemērs ir norādīts gadījums, kad, ugunsdzēsējiem dzēšot ugunsgrēku personas dzīvoklī un ugunsdzēsēja šļūtenei uzkrītot uz blakus stāvošās automašīnas, tiek sabojāts automašīnas jumts. Šādā gadījumā personai netiek ne piešķirtas tiesības, ne uzlikts pienākums, taču faktiski personas tiesības tiek ietekmētas (skartas) – automašīnas, uz kuras uzkrita šļūtene, īpašniekam ir sabojāts īpašums (*sal. Briede J., Višķere I. Administratīvā procesa kārtībā izskatāmie pieteikuma priekšmeti. Grām.: Briede J. (zin. red.). Administratīvais process tiesā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2008. 181.lpp.*). Apgabaltiesas ieskatā, arī šajā gadījumā nevar teikt, ka ugunsdzēsēju šļūtenes atbilstošai nenostiprināšanai ir konstatējams adresāts, taču šādas, iespējams, bezdarbības rezultātā privātpersonai ir radušās faktiskas sekas, kas līdz ar to personai dod tiesības aizstāvēt savas aizskartās tiesības un pieprasīt kompensāciju gadījumā, ja tiesa atzīst, ka ugunsdzēsēju rīcība, nenostiprinot šļūteni, ir bijusi prettiesiska.

[6.3] Turklāt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 89.pantu par faktisko rīcību citastarp atzīstamas arī iestādes darbības, kas neatkarīgi no iestādes nodoma rada tādas faktiskās sekas, kuru rezultātā privātpersonai ir radies vai var rasties būtisks tiesību aizskārums. Arī šajā gadījumā, apgabaltiesas ieskatā, likums neprasa noteikt iestādes faktiskās rīcības *adresātu*.

[6.4] Tāpat apgabaltiesa vērš pirmās instances tiesas uzmanību uz apstākli, ka pieteicējas prasījums nav vērsts uz nākotni ar lūgumu nodrošināt pašvaldības pienākuma izpildi – šādā gadījumā būtu vērtējams jautājums par pieteicējas subjektīvajām tiesībām. Taču konkrētajā lietā, pieteicējas ieskatā, pašvaldība, pienācīgi nepildot tai likuma „Par pašvaldībām" 15.panta 2.punktā

noteikto pienākumu ielu būvniecības, rekonstruēšanas un uzturēšanas jomā, ir aizskārusi viņas tiesības uz veselību (*sal. Senāta 2008.gada 22.aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA-324 13.punktu*). Līdz ar to, apgabaltiesas ieskatā, pašvaldības faktiskā rīcība ir pārsūdzēta nevis saistībā ar pašvaldības darbību, uzstādot ātrumvalni, bet pašvaldības bezdarbību, pienācīgi nepildot likuma „Par pašvaldībām" 15.panta 2.punktā noteikto pienākumu, proti, nenodrošinot ātrumvaļņa uzstādīšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem.

[7] Pieteicēja ir piekritusi administratīvās lietas izskatīšanai rakstveida procesā. Līdz ar to atbilstoši Administratīvā procesa likuma 114.pantam lieta izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Tiesa, izvērtējot lietas materiālus kopumā, atzīst, ka pieteikums ir daļēji pamatots un daļēji apmierināms.

[9] Izskatāmajā lietā, pieteicējas ieskatā, pašvaldība, pienācīgi nepildot tai likuma „Par pašvaldībām" 15.panta 2.punktā noteikto pienākumu ielu būvniecības, rekonstruēšanas un uzturēšanas jomā, ir aizskārusi viņas tiesības uz veselību, tādējādi nodarot viņai materiālus zaudējumus, personisko un morālo kaitējumu.

APL 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu (turpmāk – zaudējuma atlīdzinājums), kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Saskaņā ar APL 97.pantu, nosakot mantiskā zaudējuma un personiskā kaitējuma priekšnosacījumus un atlīdzinājuma apmēru, piemēro civiltiesību principus, ja likumā nav noteikts citādi.

Lai nodrošinātu privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz zaudējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību, atbilstīgu atlīdzinājumu, ir pieņemts Atlīdzināšanas likums.

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 4.pantu iestāde zaudējumu (personisko un morālo kaitējumu) var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies.

Atlīdzināšanas likuma 5.panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu ir cietušajam, proti, privātpersonai, kas ir prettiesiska administratīvā akta adresāts vai trešā persona Administratīvā procesa likuma izpratnē, kā arī privātpersonai, pret kuru ir tieši vērsta vai kuru tieši skar iestādes prettiesiska faktiskā rīcība.

Atlīdzināšanas likums 6.panta pirmajā daļā paredzēts, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība - objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu

nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas; bet otrā daļa - cēloņsakarība nepastāv gadījumā, kad tāds pats zaudējums būtu radies arī tad, ja iestāde būtu rīkojusies tiesiski.

Tādējādi, lai konstatētu zaudējumu atlīdzības tiesisko pamatu, ir jākonstatē:

1) valsts pārvaldes prettiesiska rīcība;

2) zaudējuma/kaitējuma esamība un to konkrēts apmērs;

3) cēlonisks sakars starp prettiesisku rīcību un zaudējumu (kaitējumu).

[10] Vērtējot, vai lietā ir konstatējama atlīdzinājuma priekšnoteikuma - valsts pārvaldes prettiesiska rīcība, esamība, tiesa norāda sekojošo.

[10.1] Pieteicēja Pašvaldības prettiesisko rīcību saskata tajā, ka Bauskas rajonā, Gailīšu pagastā, apdzīvotā vietā „Uzvara" (apzīmēta ar ceļa zīmi Nr.518) Skolas ielā, ka izbūvētais ceļa ātrumvalnis (turpmāk – Ātrumvalnis) neatbilst „Ceļa ātrumvaļņi" LVS-99:1998 prasībām. Tātad kā iespējamā prettiesiskā rīcība prezumējama prettiesiska faktiskā rīcība.

[10.2] Saskaņā ar APL 89.pantu faktiskā rīcība ir iestādes rīcība publisko tiesību jomā, kas neizpaužas tiesību akta veidā un kas ir vērsta uz faktisko seku radīšanu, ja privātpersonai uz šo rīcību ir tiesības vai šīs rīcības rezultātā ir radies vai var rasties personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Tas ir, faktiskā rīcība atbilst tām pašām pazīmēm, kurām administratīvais akts, tikai iestādes faktiskā rīcība ir reāla darbība, kas ir vērsta nevis uz tiesisko, bet gan uz faktisko seku radīšanu (*Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 16.aprīļa spriedums Nr.SKA-75/2009*).

Izskatāmās lietas ietvaros Administratīvā apgabaltiesa, blakus sūdzības izskatīšanas gaitā vērtējot Pašvaldības rīcības saistībā ar Ātrumvaļņa izbūvi tiesisko dabu, nonāca pie secinājuma, ka tā atbilst visām faktiskās rīcības pazīmēm. Līdz ar to tiesa neuzskata par nepieciešamu atkārtoti veikt šādu izvērtējumu. Vērtējums ir veicams par to, vai šāda Pašvaldības rīcība ir tiesiska vai prettiesiska.

[10.3] Ātrumvalnis pēc savas būtības ir ceļu inženiertehniska būve, kas paredzēta satiksmes lēninašanai attiecīgajā ceļa posmā.

Kā izriet no *V.V.* (pagasta padomes priekšsēdētājs laikā no 1997.gada līdz 2009.gadam) un *A.B.* (attiecīgajā laika posmā ieņēmis pagasta pašvaldības izpilddirektora amatu) liecībām, kas iegūtas kriminālprocesa Nr.11120087008 izmeklēšanas laikā (*lietas 118.-121.lapa*), Ātrumvalnis izbūvēts 2004.gadā. Izbūve veikta pēc iedzīvotāju sūdzībām par bērnu drošību uz ielām. Precīzi neatceras, vai lēmumu par izbūvi pieņēmusi pašvaldība, vai pagasta padomes administrācija. Ātrumvaļņa izbūvi pēc Pašvaldības pasūtījuma veikusi SIA „Viona", līgumu parakstījis *V.V.* Atsevišķi līgums par Ātrumvaļņa izbūvi nav slēgts, izmaksas iekļautas līgumā par asfaltbetona seguma remontu.

Prasības ceļa inženierbūvju būvniecībā ir noteiktas, cita starpā, Ceļu satiksmes likumā. Tā Ceļu satiksmes likuma 7.panta pirmajā daļā noteikts - *ceļu, to inženierbūvju un dzelzceļa pārbrauktuvju būvniecības, remonta un*

rekonstrukcijas projektiem jāatbilst spēkā esošajiem likumiem un citiem normatīvajiem aktiem un ceļu satiksmes drošības normatīviem. Projektu atbilstība minētajām prasībām jāapstiprina projektētājam. Projekti jāsaskaņo ar Latvijas Valsts ceļiem. Savukārt panta otrajā daļā noteikts - *par ekspluatācijā nodotamiem ceļu būvniecības, remonta un rekonstrukcijas objektiem saņemams Latvijas Valsts ceļu atzinums par to atbilstību normatīvajiem aktiem un standartiem ceļu satiksmes drošības jomā*.

Savukārt 2001.gada 23.oktobra Ministru kabineta noteikumu Nr.446 „Būvnoteikumi darbiem autoceļu tīklā" (turpmāk – Būvnoteikumi) 18.punktā noteikts - autoceļa būvniecības un rekonstrukcijas būvdarbiem ir nepieciešama būvatļauja.

Būvnoteikumu 21.punktā noteikts, ka būvatļauju būvdarbiem uz pašvaldību, uzņēmumu vai māju autoceļiem izsniedz attiecīgās pašvaldības būvvalde. Būvuzņēmējs būvatļauju 10 dienu laikā reģistrē Latvijas Autoceļu direkcijā.

Tā pat Būvnoteikumu22.punktā izvirzītas prasības šādas būvatļaujas saņemšanai - lai saņemtu būvatļauju būvdarbiem uz pašvaldību, uzņēmumu vai māju autoceļiem, būvuzņēmējs iesniedz attiecīgās pašvaldības būvvaldē šādus dokumentus: 22.1. rakstisku pieprasījumu, kurā norāda būvdarbu vietas adresi, sniedz īsu darbu aprakstu un norāda to izpildes termiņu, pasūtītāja, būvuzņēmēja un projektētāja nosaukumu, juridisko adresi, tālruni un būvdarbu vadītāja vārdu, uzvārdu, būvprakses sertifikāta numuru un tālruni; 22.2. normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā saskaņotu satiksmes organizēšanas shēmu un būvdarbu vietas aprīkojuma shēmu.

Būvnoteikumu 23.punktā noteikts pienākums būvatļaujas izsniedzējam saglabāt būvatļaujas kopija, satiksmes organizēšanas shēmas kopija un būvdarbu vietas aprīkojuma shēmas kopijas.

Tiesa, vērtējot lietā esošos pierādījumus – va/s „Latvijas valsts ceļi" sniegtā atbilde uz tiesas pieprasījumu, sarakste ar Bauskas rajona Policijas pārvaldi un pieteicēju (*lietas 89.-96.lapa*), secina, ka Pašvaldība kā ceļa inženierbūves pasūtītājs un būvatļauju izsniegšanā kompetentā institūcija nav izpildījusi un ievērojusi iepriekš citētās Ceļu satiksmes likuma un Būvnoteikumu normu prasības – nav izstrādāts projekts, nav veikta saskaņošana ar Latvijas valsts ceļiem, nav sagatavota un akceptēta būvprojektēšanas dokumentācija, nav izsniegta būvatļauja, pirms Ātrumvaļņa nodošanas ekspluatācijā nav saņemts Latvijas valsts ceļu atzinums par šīs izbūves atbilstību normatīvajiem aktiem un standartiem ceļu satiksmes drošības jomā.

Ievērojot norādīto tiesa nonāk pie secinājuma, ka pašvaldības faktiskā rīcība Ātrumvālņa izbūvē ir atzīstama par prettiesisku. Turklāt no Latvijas valsts ceļu sniegtā skaidrojuma Bauskas rajona Policijas pārvaldei un pieteicējai, Ātrumvaļņa izbūve arī pēc saviem tehniskajiem parametriem neatbilst „Ceļa ātrumvaļņi" LVS-99:1998 prasībām – nav apgaismots un aprīkots ar signālstabiņiem.

[10.4] Tiesas ieskatā izskatāmajā lietā Pašvaldības faktiskās rīcības prettiesiskuma izvērtējums ir svarīgs ne tikai saistībā ar Ātrumvaļņa izbūvi, bet arī saistībā ar tā uzturēšanas pienākuma nodrošināšanu.

2004.gada 29.jūnija Ministru kabineta noteikumu Nr.571 „Ceļu satiksmes noteikumi" (turpmāk – CSN) 314.14.punktā noteikts - 933.ceļa apzīmējums - divas viena no otras atdalītas šahveida šķērslīnijas - apzīmē robežas uz brauktuves izveidotam mākslīgam paaugstinājumam - slieksnim, kas paredzēts braukšanas ātruma samazināšanai. Tātad Ātrumvalnim jābūt apzīmētam ar šādu horizontālo apzīmējumu. Tas paredzēts arī standarta ,,Ceļa ātrumvaļņi" LVS-99:1998 prasības, kas uzskatāmi redzams Ātrumvaļņa virsskata attēlā (*lietas 80.lapa*).

Lietas ietvaros noskaidrots, ka Ātrumvaļņa krāsojuma atjaunošanas darbi ir veikti 2008.gada septembra mēnesi. Savukārt ar lietā savāktajiem pierādījumiem – Ceļu satiksmes negadījuma reģistrēšanas protokols Nr.EZ014209 ar foto tabulu (*lietas 101.-103.lapa*), Latvijas valsts ceļu atbildes vēstules pieteicējai ar pievienotajiem foto attēliem (*lietas 129.-131.lapa*), ir pierādīts, ka 2008.gada 19.jūlijā šis krāsojums bija nodilis un nebija redzams.

Ceļu satiksmes likuma 6.panta pirmajā daļā noteikts, ka Ceļa pārvaldītājam ir pienākums: nodrošināt, lai ceļš pastāvīgi tiktu uzturēts satiksmei drošā stāvoklī atbilstoši normatīvajiem aktiem un standartiem ceļu satiksmes drošības jomā (1.punkts); organizēt satiksmi un nodrošināt ceļa, tā mākslīgo būvju un inženierbūvju, kā arī satiksmes organizācijas tehnisko līdzekļu uzturēšanu lietošanas kārtībā atbilstoši normatīvajiem aktiem un standartiem ceļu satiksmes drošības jomā (2.punkts).

Lietā nav strīda, ka attiecīgais ceļa posms ir Pašvaldības ceļš. Tātad pašvaldības pienākums ir nodrošināt Ceļu satiksmes likuma 6.panta pirmās daļas prasību izpildi. Šāds pienākums Pašvaldībai ir noteikts arī likuma „Par pašvaldībām" (redakcijā, kas bija spēka 2008.gada 19.jūlijā) 15.panta pirmās daļas 2.punktā – pašvaldības autonomā funkcija ir gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību (ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana.

Ievērojot norādīto tiesa atzīsta, ka šāda Pašvaldības faktiskā rīcība – bezdarbība, nenodrošinot inženiertehniskās izbūves uzturēšanu, atzīstama par prettiesisku.

[11] Ievērojot to, ka tiesa lietā ir konstatējusi tādu atlīdzinājuma priekšnoteikumu kā Pašvaldības prettiesiska faktiskā rīcība, nepieciešams vērtēt jautājumu par to, vai ir konstatējami mantiskie zaudējumi, personiskais un morālais kaitējums. Veicot šo izvērtējumu tiesa norāda sekojošo.

[11.1] Lietas materiālos atrodas pieteicējas slimības vēstures VSIA „Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas" Neiroķirurģijas klīnikas 22.nodaļas izraksts (*lietas 8.lapa*). Tajā norādīta diagnoze – mugurkaula L2 sprādzienveida nestabils lūzums. Ārstēšanās laiks no 2008.gada 21.jūlija līdz 2008.gada 1.augustam.

Tā pat lietai pievienots 2008.gada 6.oktobra Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centra tiesu medicīnas eksperta atzinums Nr.192 (turpmāk –

Eksperta atzinums Nr.192, lietas 107.lapa). Atzinumā norādīts, ka cietušajai *L.J.* konstatēti miesas bojājumi – mugurkaula II jostas skriemeļa ķermeņa lūzums, kas pēc sava rakstura kvalificējami kā vidēja smaguma miesas bojājumi, kas izraisījuši ilgstošu veselības traucējumu uz laiku virs 21 dienas.

Ņemot vērā pieteicējas slimības vēsturē un Eksperta atzinumā Nr.192 norādīto, tiesai nerodas šaubas, ka pieteicēja ir guvusi miesas bojājumus.

[11.2] Tiesas vērtējumā vispārzināms ir fakts, ka ārstniecība ir saistīta ar izdevumiem – maksa par saņemtajiem ārstniecības pakalpojumiem, manipulācijā, speciālistu konsultācijām, medicīniskajiem līdzekļiem un zālēm. Šāda veselības kaitējuma jeb miesas bojājumu, kādus ir guvusi pieteicēja, ārstniecība nav vienkārša un ātra – pieteicējai bija nepieciešama mugurkaula operācija, kuras laikā viņai mugurkaulāja attiecīgajos skriemeļos ievadītas zondes un sekojoši skrūves. Sekojoši pieteicējai bija nepieciešami medicīniskie palīglīdzekļi un rehabilitācija.

[11.3] Atlīdzināšanas likuma 7.panta pirmajā daļā noteikts, ka mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies ar iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ.

Pieteicēja kā pierādījumu mantisko zaudējumu esamībai ir pievienojusi izdevumus apliecinošu dokumentu – čeku, kopijas. Pārbaudot šos dokumentus tiesa konstatē, ka pieteicējai ir bijuši izdevumi saistībā ar uzturēšanos ārstniecības iestādēs, speciālistu konsultācijām, medicīniskām izmeklēšanām un manipulācijām. Izdevumi pieteicējai ir bijuši arī saistībā ar saraksti ar Pašvaldību, Latvijas valsts ceļiem, prokuratūru.

Ievērojot norādīto tiesa secina, ka pieteicējai ir bijuši izdevumi saistībā ar ārstniecības procesu, līdz ar to lietā ir konstatējama tāda atlīdzinājuma priekšnoteikuma esamība, kā materiālie zaudējumi. Tiesa šajā sprieduma punktā nevērtēs zaudējumu apmēru un attiecināmību, jo, tiesas ieskatā, iepriekš nepieciešams vērtēt cēloniskās sakarības starp prettiesisko rīcību un zaudējumu esamību.

[11.4] Pieteicēja ir prasījusi atlīdzināt arī viņai nodarīto personisko kaitējumu Ls 5000 apmērā un morālo kaitējumu Ls 3000 apmērā.

Atlīdzināšanas likuma 8.panta pirmajā daļā noteikts, ka personiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai (...). Savukārt morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums (9.pants).

Ievērojot to, ka pieteicēja ir guvusi iepriekš aprakstītos miesas bojājumus - mugurkaulāja L2 sprādzienveida nestabils lūzums, kuru ārstēšanai bija nepieciešams veikt operāciju, to ka pieteicēja ir izjutusi sāpes, kas saistās gan ar pašiem bojājumiem, gan ar to ārstniecību, tiesa atzīst, ka pieteicējai ir nodarīts personiskais kaitējums un viņa ir izjutusi morālas ciešanas.

[12] Ievērojot to, ka tiesa lietā ir konstatējusi tādu atlīdzinājuma priekšnoteikumu kā mantisko zaudējumu, personisko un morālo kaitējumu, nepieciešams vērtēt jautājumu par to, vai ir konstatējama cēloniskā sakarība starp prettiesisko rīcību un zaudējumu esamību. Veicot šo izvērtējumu tiesa norāda sekojošo.

[12.1] Atbilstoši Atlīdzinājuma likuma 6.pantā dotajai definīcijai cēloņsakarība ir objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

Tiesas vērtējumā ar lietā esošiem pierādījumiem ir pierādīts, ka miesas bojājumus pieteicēja ir guvusi transportlīdzeklim, kurā viņa atradās, pārbraucot Ātrumvalni. Tas pierādīts ar liecinieku liecībām, medicīnisko dokumentāciju un Eksperta atzinumu Nr.192.

Lieciniece *L.K.*, būdama brīdināta par krimināLatbildību pēc KL 300.panta par apzināti nepatiesu liecību sniegšanu liecināja - *2008.gada vasarā, precīzu datumu neatceros, caur tūrisma aģentūru „Fortūna Travel" ar autobusu, autobusa marku neatceros, kopā ar L.J. un K.K. braucām uz Zemgali, uz Bausku ekskursijā. Precīzu laiku neatceros, tas bija pēcpusdienā, braucām uz seno automašīnu muzeju, precīzu muzeja adresi nezinu, jo es neesmu vietējā. Es un L.J. sēdējām uz aizmugurējā sēdekļa (vietās). Es sēdēju autobusa labajā pusē, mana soma bija uz sēdekļa pie loga es tuvāk pie ejas, blakus man sēdēja L.J., tieši pretī ejai. Nekādu sēdekļu L.J. priekšā nebija, man priekšā bija sēdeklis. K.K. sēdēja autobusā kreisajā pusē pirms pēdēja garā sēdekļa, kur ir divas sēdvietas, K.K. sēdēja viena. Atceros, ka braucot autobusu pasvieda uz augšu, mani pameta uz augšu no vietas, pilnīgi atrāva no vietas, es pieķēros pie sēdekļa, kurš bija pirms manis, un noturējos. Redzēju, ka brīdi, kad autobuss palēcās, L.J., kura sēdēja pretī ejai, un kurai priekšā nebija nekādu sēdekļu, izkrita no sava sēdekļa ejā, četrrāpus. L.J. nokrita ejā četrrāpus, turoties uz rokām un ceļiem. Es precīzi neatceros, vai bija pakāpiens pie aizmugurējā sēdekļa. Pēc tā, kad L.J. izkrita, viņa „mežonīgi" iekliedzās, bet tā arī palika ejā, jo piecelties viņa nevarēja*.

Lieciniece *K.K.*, būdama brīdinātsa par krimināLatbildību pēc KL 300.panta par apzināti nepatiesu liecību sniegšanu liecināja - *2008.gada vasarā jūlija mēnesī, datumu neatceros, ar tūrisma aģentūru „Fortūna Travel" braucām ekskursijā uz Zemgali, brauciena nosaukums „Viss gardākais un skaistākais Zemgalē". Es braucu kopā ar L.K. un vēl ar vienu L., bet viņas uzvārdu es nezinu. Iebraucot Bauskā, precīzu laiku neatceros, man liekas bija jau pusdienlaiks, braucām uz lauksaimniecības tehnikas muzeju, varbūt muzejs saucas citādāk, es precīzi nezinu. Abas L. sēdēja aizmugures sēdeklī. L.K. sēdēja aizmugures sēdeklī labajā pusē aiz sēdekļa, bet L. sēdēja aizmugures sēdeklī pretī ejai, es sēdēju autobusa kreisajā pusē priekšpēdējā sēdeklī. Es precīzi neatceros, bet man liekas, ka pirms pēdējā sēdekļa bija pakāpiens. Ar kādu ātrumu brauca autobuss pa lauku ceļu, precīzi pateikt nevaru, jo nepievērsu tam uzmanību, bet braucām ar*

vienu ātrumu, kad pēkšņi autobusu pameta gaisā. Mani pilnībā pameta uz augšu, es atrāvos no sava sēdekļa, pēc kā ar rokām satverot aiz sēdekļa, es tā arī piezemējos uz sēdekļa. Tā kā es sēdēju sāniski, palēciena brīdī redzēju, ka L., kura sēdēja pretī ejai, arī atrāvās no sēdekļa, un viņu izsvieda no viņas vietas, L. izkrita autobusa ejā, nokrītot četrrāpus, uz rokām un ceļiem ejā. Es precīzi neatceros, bet man liekas, ka rokas viņai bija zemāk par ceļiem, un man liekas, ka pirms pēdējā sēdekļa bija pakāpiens, iespējams pret kuru L. sasitās. Pēc tā, kad L. iekrita ejā, viņa ļoti stipri iekliedzās, pēc kā varēja saprast, ka viņa kliedz no sāpēm. L. nevarēja piecelties(...).

Tiesas ieskatā būtiski ir ņemt vērā to apstākli, ka uzbraukšana uz šķērsli ar liela izmēra transportlīdzekli – autobusu, gadījumā spēcīgāk tas ir izjūtams tieši aizmugures daļā saistībā ar aizmugurējās ass izvietojumu. Tādēļ par notikumiem autobusa aizmugures daļā vērā ir ņemamas tieši šajā transportlīdzekļa daļā atradušos personu liecības.

Izskatāmajā lietā kā liecinieks nopratināts arī Neatliekamās medicīniskās palīdzības transportlīdzekļa vadītājs *J.J.* Būdams brīdināts par krimināltatbildību pēc KL 300.panta par apzināti nepatiesu liecību sniegšanu, viņš liecināja – *2008.gada 19.jūlijā aptuveni ap pulksten 13:30 vai nedaudz vēlāk saņemta informācija, ka jāizbrauc uz negadījuma vietu Bauskas raj., Gailīšu pag., ceļā uz „Mašīnu muzeju”.* Tātad Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta darbinieks norāda uz laiku un vietu, saistībā ar kuru saņemts izsaukums. To apstiprina arī Neatliekamās medicīniskās palīdzības brigādes *I.U.* liecības.

Slimības vēstures VSIA „Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas” Neiroķirurģijas klīnikas 22.nodaļā izrakstā norādīts, ka pieteicēja ārstējusies šajā ārstniecības iestādē no 2008.gada 21.jūlija. Eksperta atzinumā Nr.192 atzinumā norādīts, ka pieteicējas kā stacionārā slimnieka Bauskas slimnīcā medicīnas kartē Nr.03559 ierakstu ķirurgs veicis 2008.gada 19.jūlijā plkst.14:53 – diagnoze: L2 jostas skriemeļu kompresijas lūzums. 2008.gada 21.jūlijā slimnieci tālākai ārstēšanai pārved uz P.Stradiņa KUS.

Ar šīm liecībām to kopsakarībā ir pierādīts tas, ka pieteicēja miesas bojājumus guva tieši saistībā ar transportlīdzekļa uzbraukšanu uz noteiktā Ātrumvaļņa. Uz to norāda arī kriminālprocesa Nr.11120087008 izmeklēšanas gaitā noskaidrotais, tai skaitā 2009.gada 25.jūnijā sastādītā Fototabula (*lietas 114.-116.lapa*).

[12.2] Vērtējot miesas bojājumu rašanās cēloņus, ņemams vērā apstāklis, ka tiešā saistībā tiem ir ar transportlīdzekļa kustību, tātad saistīta ar transportlīdzekļa vadītāja rīcību. No lietā esošajiem materiāliem izriet, ka attiecīgā transportlīdzekļa vadītāja atbildība ir vērtēta kriminālprocesa Nr.11120087008 ietvaros. Šīs pārbaudes laikā transportlīdzekļa vadītāja darbībās, saistībā ar Ātrumvaļņa šķērsošanu, nav konstatētas noziedzīga nodarījuma pazīmes, kā arī nav konstatēts, ka transportlīdzekļa vadītājs būtu rīkojies neatbilstoši CSN prasībām. Kriminālprocesa ietvaros noteiktās autotehniskās ekspertīzes laikā noskaidrots, ka transportlīdzekļa pārvietošanās ātrums bijis 40-50km/h (2009.gada 20.aprīļa eksperta atzinuma Nr.09-552

pētījuma sadaļas 1.punkts, lietas 111.lapa). Tātad transportlīdzekļa vadītājs nav pārkāpis atļauto braukšanas ātrumu. Kriminālprocesa izmeklēšanas laikā nav konstatēts, ka vadītājs būtu ignorējis vai pārkāpis kādas CSN prasības. Arī lietas izskatīšanas laikā tiesa nekonstatē šādus pārkāpumus vadītāja rīcībā.

[12.3] Tiesas vērtējumā izskatāmajā lietā izšķirošā nozīme ir tam, ka Pašvaldība, izbūvējot Ātrumvalni, nebija pilnībā ievērojusi tā izbūves noteikumu prasības – abās Ātrumvaļņa pusēs nebija uzstādīti signālstabiņi, kā arī tam, ka Pašvaldība nebija nodrošinājusi Ātrumvaļņa uzturēšanu satiksmei drošā stāvoklī atbilstoši normatīvajiem aktiem un standartiem ceļu satiksmes drošības jomā – nebija atjaunots 933.horizontālais apzīmējums.

Šāds tiesas secinājums izriet no ātrumu samazinošo izbūvju būtības – tās pēc saviem parametriem ir izbūvētas tādā veidā, lai to šķērsošana, neapdraudot transportlīdzekli un tajā esošos, būtu iespējama tikai ļoti nelielā ātrumā. Līdz ar to, lai garantētu drošu satiksmi, transportlīdzekļa vadītājam jāiegūst savlaicīga informācija par šķērsojama ātrumvaļņa esamību. To panāk, uzstādot ātrumvaļņa sākumā un beigās signālstabiņus ar dzelteniem apzīmējumiem un izveidojot horizontālos apzīmējumus uz brauktuves atbilstoši LVS 85 : 1997 „Ceļa apzīmējumi" prasībām, kā arī uzstādot attiecīgās ceļa zīmes, atbilstoši LVS 77 : 1996 „ceļa zīmes" prasībām. Nepamatots ir Pašvaldības arguments, ka signālstabiņi ir paredzēti kā brīdinājums par Ātrumvaļņa esamību diennakts tumšajā laikā. Šie stabiņu un 933.horizontālais ceļa apzīmējums ļauj transportlīdzekļa vadītājam kustības laikā noteikt Ātrumvaļņa faktiskās robežas jebkurā diennakts laikā. Un pretēji – šo elementu neesamība būtiski apgrūtina iespēju savlaicīgi pamanīt šo šķērsli un atbilstoši rīkoties. Transportlīdzekļu vadītāji tiesiski var paļauties, ka ceļš un tā inženierbūves tiek izbūvētas un uzturētas atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Tiesas vērtējumā lietā būtisks apstāklis ir arī tas, ka Pašvaldības izbūvētais Ātrumvalnis pēc savas uzbūves ir tāds, kura šķērsošanas pieļaujamais ātrums ir 30 km/h. Tas ir secināms no Pašvaldības iesūtītās trapecveida ātrumvaļņa shēmas (*lietas 80.lapa*). Šāda veida šķēršļa izbūves gadījumā būtu loģiski attiecīgajā ceļa posmā izvietot arī ātrumu ierobežojošās zīmes – maksimālais ātrums 30 km/h, tomēr Pašvaldība to nav izdarījusi.

Ievērojot norādīto tiesa nonāk pie secinājuma, ka lietā ir konstatējams arī trešais atlīdzinājuma priekšnoteikums kā cēloniskā sakarība – Pašvaldības prettiesiskā faktiskā rīcība izbūvējot Ātrumvalni neatbilstoši normatīvo aktu prasībām un neuzturot to satiksmei drošā stāvoklī ir cēlonis tam, ka ceļu satiksmes noteikumiem atbilstoša transportlīdzekļa vadīšanas laikā pieteicēja kā pasažieris guva miesas bojājumus.

[13] Tā kā tiesa ir konstatējusi visu trīs atlīdzināšanas priekšnoteikumu esamību, tad nepieciešams vērtēt atlīdzināmā mantiskā zaudējuma un personiskā un morālā kaitējuma apmēru.

[13.1] Vērtējot un pārbaudot pieteicējas mantiskos zaudējumus, tiesas ieskatā, par tādiem šīs lietas ietvaros būtu atzīstami izdevumi saistībā ar ārstniecības procesu un saraksti, kas veikta ar Pašvaldību un va/s „Latvijas

valsts ceļi" (pieteicēja bija spiesta vērsties šajā sabiedrībā saistībā ar Ātrumvaļņa izbūves atbilstību normatīvo aktu prasībām).

Pārbaudot lietas materiālus tiesa konstatē, ka pieteicēja ir iesniegusi maksājumu dokumentu – čeku, kopijas par dažādiem maksājumiem (*lietas 11.-21.lapa*). Izvērtējot samaksas pamatojumu, tiesa secina, ka daļa no šiem izdevumiem nebūtu atzīstami par tādiem, kas tiešā veidā vai pēc sava satura būtu saistīti ar miesas bojājumiem un to novēršanu.

Tā tiesa konstatē, ka VSIA „Vaivari" sniegto pakalpojumu klāstā ir iekļauta uzlabota ēdināšana Ls 57,50 apmērā (2009.gada 27.februāra čeks plkst.09:28), uzlabota ēdināšana Ls 3 un uzlaboti apstākļi Ls 5,40 apmērā (2009.gada 27.februāra čeks plkst.09:27).

Pieteicēja kā izdevumus ir norādījusi samaksāto naudu SIA „Enkurs centrs" par dažāda veida kapsulām – kapsulas atmiņas uzlabošanai, slaidam augumam, košļājamās tabletes u.c. Pievienotas arī pavadzīmes bez numura (*lietas 15., 16.lapa*). Izpētot to saturu, tiesa konstatē, ka tajās, iespējams, ir uzrādīti uztura bagātinātāji, uzrādīts arī tāds produkts kā „Tjanšī pulveris bērniem". Ievērojot norādīto tiesa secina, ka tie nav ārstnieciskā personāla izrakstīti ārstniecības preparāti, tādēļ nav pamata izdevumus šādu produktu iegādē uzskatīt par tādiem, kas atlīdzināmi kā materiālais zaudējums.

Pieteicēja ir pievienojusi izdevumus apliecinošus dokumentus par pasta sūtījumu nosūtīšanu. Tiesas vērtējumā tie pasta izdevumi, kuri pieteicējai radušies nosūtot sūtījumus a/s „Baltikum" (lietas 17.lapa, kvīts Nr.2160), *J.K.*, Bauskas rajona prokuratūrai (lietas 18.lapa, lietas 20.lapa kvīts Nr.1853, lietas 21.lapa) nav saistāmi ar Pašvaldību vai tās prettiesiskās faktiskās rīcības apstrīdēšanu un zaudējumu atlīdzināšanas pieprasījumu nosūtīšanu, līdz ar to nav atzīstami par materiāliem zaudējumiem šī administratīvā procesa ietvaros.

Ievērojot norādīto tiesa secina, ka pieteicējas materiālie zaudējumi veido Ls 599,23 lielu summu.

Atlīdzināšanas likuma 13.panta trešās daļas 1.punktā noteikts - mantiskais zaudējums no summas, kas aprēķināta saskaņā ar šā likuma 12.pantu, parasti tiek atlīdzināts šādā apmērā - ja aprēķinātā summa nepārsniedz 100 000 latus, - 100 procentu apmērā no šīs summas. Tiesas aprēķināta zaudējumu summa nesasniedz Ls 100 000, līdz ar to atlīdzināma pilnā apmērā.

[13.2] Pieteicēja ir izteikusi lūgumu par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 5000 apmērā.

Atlīdzinājuma likuma 8.panta pirmajā daļā definēts, ka personiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai (...).

Izskatāmajā lietā ir pierādīts, ka pieteicēja ir guvusi miesas bojājumus. Turklāt eksperts šo miesas bojājumus pēc sava rakstura ir atzinis par vidēji smagiem miesas bojājumiem. Šo bojājumu veids ir saistīts ar mugurkaulāju – L2 skriemelim kompresijas lūzums. Līdz ar to konstatējams kaitējums pieteicējas veselībai. Šī veselības kaitējuma novēršanas jeb ārstniecības

procesā bija nepieciešama operācija ar iejaukšanos mugurkaulājā. Operācijas apraksts dots Eksperta slēdzienā Nr.192 – vispārējās endotraheālās intubācijas anestēzijā izdara 12 cm garu ādas griezienu no Th12 līdz L4 līmenim. Pārdala zemāku, šķeļ aponeirozi, skeletē minēto skriemeļu lokus. Rtggrammas kontrolē L1 un L3 skriemeļu piedīkļos ievada zondes un tad skrūves. (...) Brūci slēdz pa kārtām, drenējot paraverbālo telpu ar vakuuma aspirācijas drenām.

Tiesas vērtējumā no šāda operācijas darbību apraksta secināms, ka pieteicējas mugurkaulājā paliek iestiprinātas skrūves, pieteicējai uz muguras paliek operācijas rēta. Līdz ar to ir konstatējama arī pieteicējas fiziskās integritātes aizskārums, kas ir tiešā cēloņsakarībā ar gūtajiem miesas bojājumiem.

Atlīdzinājuma likuma 14.panta pirmajā daļā noteikts, ka personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Šī panta otrajā daļā noteikts, ka personiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 5000 latiem. Ja nodarīts smags personiskais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 7000 latiem, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 20 000 latiem.

Tiesa izskatāmajā lietā nekonstatē pieteicējas līdzatbildību – no iepriekš atreferētajām liecinieku liecībām izriet, ka pieteicēja sēdējusi pasažierim paredzētajā sēdvietā, izkrišana no tās nav bijusi saistīta ar pašas pieteicējas rīcību. Attiecībā uz Pašvaldības izteiktajām iebildēm, ka transportlīdzekļa vadītāja rīcība pēc negadījuma nav atbildusi normatīvo aktu prasībām, tiesa norāda, ka tā nav saistāma ar pieteicēju – pieteicēja kā pasažieris, turklāt vēl ar vidēja smaguma miesas bojājumiem, nevarēja ietekmēt transportlīdzekļa vadītāja darbības. Ārī ārstniecības procesā nav konstatējamas tādas pieteicējas darbības – ārstu noteiktā režīma neievērošana, apreibinošo vielu lietošana, kas būtu ietekmējušas pieteicējas veselības stāvokli.

Traumas, kas skar mugurkaulāju, vienmēr uztveramas nopietni, jo mugurkaulājā anatomiski ir izvietoti būtiskākie nervu ceļi, mugurkaulāja traumas var izraisīt kustību traucējumus vai ķermeņa paralīzi. Tiesas vērtējumā pieteicējai nodarītais personiskais kaitējums pēc savas būtības, paliekošajām sekām (skrūves mugurkaulājā, rētas) un veselības stāvokļa atjaunošanai nepieciešamo ilgstošo rehabilitāciju – rehabilitācija turpinājusies vēl 2009.gada martā, trauma gūta 2008.gada jūlijā, ir vērtējams kā būtisks. Arī no aizskarto likumu aizsargāto interešu nozīmīguma pakāpes – aizskartas ir valsts pamatlikuma līmenī sargājamās vērtības (Latvijas Republikas Satversmes 93.pantā noteikts, ka ikviena tiesības uz dzīvību aizsargā likums, bet 111.pantā - valsts aizsargā cilvēku veselību).

Par personisko kaitējumu Atlīdzinājuma likums paredz atlīdzinājumu līdz Ls 5000. Pieteicēja kā personiskā kaitējuma apmēru ir norādījusi Ls 5000.

Ievērojot iepriekš norādīto, kā arī likumdevēja noteikto atlīdzinājuma gradāciju, kas smaga personiskā aizskāruma gadījumā paredz atlīdzinājumu līdz Ls 7000, bet sevišķi smaga veselīgas kaitējuma gadījumā paredz atlīdzinājumu līdz pat Ls 20 000, tiesa uzskata, ka vidēji smagu miesas bojājumu gadījuma, ņemot vērā iepriekš aprakstīto par tā būtību, pieteicējai ir nosakāms personiskā kaitējuma atlīdzinājums Ls 2500 apmērā. Lielāku atlīdzinājuma apmēru tiesa nenosaka, jo pieteicējai nav radies paliekošs kustību traucējums, nav cita veida norāžu par dzīves līmeņa kvalitātes samazinājumu.

[13.3] Pieteicēja ir izteikusi lūgumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 3000 apmērā.

Atlīdzināšanas likuma 9.pants morālo kaitējumu skaidro kā fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Izskatāmajā lietā, vērtējot pieteicējas norādītās morālās ciešanas, secināms, ka tās saistāmas tieši ar gūto miesas bojājumu. Tātad pēc būtības morālo kaitējumu radījusi personas veselības traucējumi, savukārt veselības traucējumi radušies Pašvaldības prettiesiskās bezdarbības dēļ. Kā jau norādīts, tad veselības traucējumi, kas radušies prettiesiskās bezdarbības dēļ ir pamats, lai atlīdzinātu personisko kaitējumu. Taču šādos gadījumos nav pamata atsevišķi nošķirt personisko kaitējumu (Atlīdzināšanas likuma 8.pants) no morālā kaitējuma atlīdzinājuma (Atlīdzināšanas likuma 9.pants), jo morālais kaitējums ir viens no personiskā kaitējuma veidiem. Personai par vienu un to pašu prettiesisko rīcību nav tiesību saņemt gan atlīdzinājumu par personisko kaitējumu, kas radies veselībai, gan vēl morālā kaitējuma atlīdzinājumu, kas radies dēļ personas ciešanām sakarā ar veselības stāvokļa pasliktināšanos. Atsevišķa morālā kaitējuma atlīdzināšana pieļaujama vienīgi tad, ja papildus personas veselībai un emocionālajām ciešanām konstatējams arī cits būtisks personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Izskatāmajā lietā tiesa nekonstatē kādu cita veida būtisku pieteicējas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisku aizskārumu. Līdz ar to pieteikums šajā daļā noraidāms kā nepamatots.

[14] Saskaņā ar APL 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. No lietas materiāliem konstatējams, ka pieteicēja ir samaksājusi valsts nodevu Ls 20,00 apmērā (*lietas 7.lapa*). Līdz ar to no Pašvaldības par labu pieteicējai piespriežama viņas samaksātā valsts nodeva Ls 20 apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 251.pantu, 253.panta piekto daļu, 259.pantu un 290.panta pirmo daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

L.J. pieteikumu par mantisko zaudējumu, personiskā, morālā kaitējuma atlīdzinājumu **apmierināt daļēji**.

Uzlikt Bauskas novada domei pienākumu atlīdzināt *L.J.* materiālos zaudējumus Ls 599,23 (pieci simti deviņdesmit deviņi lati, divdesmit trīs santīmi) un personisko kaitējumu Ls 2500 (divi tūkstoši pieci simti latu, 00 santīmu) apmērā.

Pārējā daļā pieteicējas pieteikumu noraidīt.

Piespriest no Bauskas novada domes par labu *L.J.* viņas samaksāto valsts nodevu Ls 20 (divdesmit lati, 00 santīmu) apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis (paraksts) O.Priedītis

NORAKSTS PAREIZS

Administratīvās rajona tiesas

tiesnesis _____ O.Priedītis

Rīgā, 2012.gada 25.janvārī.